

МИХАИЛ САДОВЯНУ
КЛАДЕНЕЦЪТ СРЕД
ТОПОЛИТЕ

Превод от румънски: Гергана Стратиева, 1980

chitanka.info

Слънцето огряваше полегато Анкуциния хан и искреше по зарешетените прозорци. Лаутарите бяха се надигнали от къшето си и белите им зъби заблестяха. Чернооката Анкуца разпалваше жарта, заровена в пепелта на старото огнище. Ние, стопаните и кираджиите от Горна земя, поглеждахме само с крайчеца на окото си към празните пръстени канчета, наредени край процепите на каруците. Ала още не беше дошло време за цигулките и кобзите. Дори и комит Йоница не беше почнал още разказа си, който чакахме, защото по пътя за Роман сред облак прах и слънчева светлина се бе задал един конник. Шареният му кон с изпъната шия и развяна грива се приближаваше към нас в раван.

Към планините мъглите стояха неподвижни; Молдова течеше бавно, позлатена от слънцето, наоколо беше безлюдно и тихо, като че ли от памтивека е било все така; на четирите страни полетата бяха празни и пътищата пусти, а конникът на шарения кон сякаш много отдавна идваше към нас от някакви далечни земи. Щом стигна до хана, свърна и влезе, защото тук му било писано да спре; сне черната си плъстена шапка и пожела на всинца ни добър ден и добро здраве.

Беше с побеляла коса, но седеше изправен и бодро на коня. Обут беше с високи юфтени чизми и облечен с елек от тъмносин шаяк с топчести сребърни копчета. На едното му рамо висеше, окачено само на верижка, кожухче с яка от златка. На хълбока си носеше чанта от жълта кожа, а на кръста — кобури с пищови. Смуглото му лице с подстригани мустаци и заоблено подрязана брада, орловият му нос и тъмните вежди издаваха още хубостта и мъжествеността му, макар дясното му око, угаснало и затворено, да правеше лицето му тъжно и чудновато.

Когато слезе от коня и ни погледна дружелюбно и усмихнато със светлото си синьо око, комит Йоница го позна, спусна се към него с вдигнати ръце и се провикна:

— Невяж се лъжа? Ти нали си моят приятел Некулай Исак, мазилският^[1] капитан?

Усмивката от лицето на конника изчезна и здравето му око се отвори широко и се впери в комита.

— Да, аз съм — отвърна той бавно и кротко. — Аз съм, Исак. Сега и аз те познах. Ти си комит Йоница от Драганец.

Стана ми много драго, като видях тия двама мъже да се прегръщат. И на другите им стана драго; а очите на Анкуца загледаха разнежено.

Старата мършава кобила на комита се озъби и изцвили зад хана.

— Този кон е роден от оня мой кон, от младините ми — рече комит Йоница и изправи гордо глава, освобождавайки дошлия от прегръдките си.

Непознатият обърна окото си към старото животно и се поусмихна, без да изглежда учуден.

— С този кон двамата с тебе обиколихме цялата страна — продължи комит Йоница, — спомняш ли си? Обикаляхме пътищата и прахосвахме младините си! Ала откак се разделихме, виждам, че си загубил зрака на едното си око.

— Да — отвърна кротко пътникът, — загубих го. Голяма злочестина ми мина през главата... И господ отпрати стъпките ми пак към тия места на мъката, която изживях тогава...

— Че как тъй? Тук ли те сполетя?

— Да, приятелю. Нека прибера коня си, да се погрижа за него, да му дам зоб, па тогава ще пийнем по чашка вино и ще ти разкажа онова, което не знаеш...

Повел коня си за поводите, мазилът тръгна пъргаво за обора.

Анкуца, като да се сепна от някакъв спомен, загледа се подире му и прошепна на комита:

— Този ли е човекът от Долна земя, за когото говореше майка ми, когато бях малка?

— Да — отвърна комит Йоница. — Този е Некулай Исак от Балабанец, Тутовския край. Добри приятели бяхме на младини.

— Майка ми разправяше — продължи Анкуца, — че минал през голямо премеждие, някакви цигани щели да го убият тук на брода при Тупилац. Някаква страшна история, която вече не помня.

— Тогава самият капитан Некулай ще ни я разправи — рече доволен разешът. — Ала да знаеш, мила Анкуца, че този мазил от Балабанец, който сега ни гледа спокойно и ни говори кротко, беше човек, какъвто рядко се срещаше в Молдова. Здравеняк, хубавец и лют. Кръстосваше пътищата да си търси изгорите; изкачваше се в планината към манастирите, слизаше в ниското из долините. За жената, която обичаше, беше готов да си даде живота. Такъв човек

беше той. Имаше изгори по всички краища и пак дебнеше неуморно и ненаситно навсякъде...

При тия думи ние, разешите и кираджиите от Горна земя, се спогледахме радостно и разбрахме, че мазилът ще да е човек, какъвто ние харесваме. Младата Анкуца вдигна усмихнато вежди и оправи мънистата на шията си и къдриците над ушите си и като го видя да се връща, мина бавно пред него, кършейки снага, както знаеше, че ѝ прилича.

Капитан Некулай дойде до пъна край огъня. Сне кожухчето си, зави в него пищовите си, сложи отгоре му седлото и юздите, седна доволен до тях и се огледа.

Сякаш знаеше какво желае, Анкуца се измъкна като змия от отвора на избата и се приближи с кофичката в дясната ръка и с чисто пръстено канче в лявата. Задъхана, със заруменели бузи, тя се приближи до огъня и подаде на мазила канчето. Лаутарите се присламчиха неусетно към нас и с хитри усмивки заподръпваха струните на цигулките си.

Като видях, че дядо Леонте, звездоброецът, се намества близо до двамата приятели, аз без много да се колебая, станах от процепа, направих две крачки и рекох смело:

— Честити капитане Некулай, тук сме неколцина стопани и кираджии от Горна земя и много ни се иска да се чукнем с тебе с новото вино и да чуем и ние тази отколешна случка...

— Драги приятели — отвърна мазилът, — аз винаги съм обичал да пия вино с другари. Само любовта дири усамотение. Сега сме седнали тук на приказка и вие всички сте ми като братя!

Загребахме всички с чистите канчета от кофичката, пихме наздравица за капитана и го наобиколихме, а лаутарите засвириха жално песента за старата кукувица. Не мина много време и след като бяхме пресушили виното, Анкуца стана от огнището и донесе пилета, печени на шиш.

Анкуца донесе пак вино и пак се чукнахме, и тогава капитан Исак от Балабанец постоя малко натъжен, после прегърна през рамо комит Йоница, въздъхна и загледан в замъглените планини на запад, рече:

— Клетата молдовска земя! По-хубава беше тя, когато бях млад!

Сетне се обърна развълнуван към Анкуца и запя тихо последния куплет от песента на циганите:

*Гадай, хубавелке, на бобови зърна...
гадай, хубавелке, разгадай
защо гора пожълтява,
защо човек остарява...*

Стисна ханджийката за ръката, ала тя не се посвени; само запремигва бавно като котка, кога я галиш. А ние замълчахме, защото разбрахме, че мазилът иска да ни разправи отколешната случка, станала с него.

— Добри стопани и братя — почна капитан Исак от Балбанец, — чуйте какво ми се случи по тези места, когато бях млад. Оттогава минаха повече от двайсет и пет години, та почнах да пообърквам реда на туй, което е било. Аз бях буен и лют човек. Конят ми беше вечно оседлан и старите с недели не ме виждаха. Майка ми всеки неделен ден ме оплакваше и ме проклинаше, откупуваше и литургии при поп Настаса, дано се умиря и задомя. А баща ми мълчеше и я гледаше изкосо, защото и той бил като мене и много мъки й е докарал. Че не съм бил кадърен човек, не мога да кажа. Имах овце и пасища, а през есента търгувах с вина. Ала обичах черните очи и зарад тях много земи съм обходил. Нека комит Йоница ви каже колко пътища сме кръстосали, защото и той на времето си беше мераклия като мене и често ходехме заедно.

И тъй, през една такава есен като тая карах вино за Сучавския край и спрях тук с каруците с бомби вино. Бях много тъжен, защото севдата ми бе угаснала нея година през лятото. А майката на тази Анкуца ме гледаше изпод вежди и ми се смееше, защото нито виното ми се усладяваше, нито свирните ми се слушаха. Ходех замаян и самотен като кукувица.

Беше събота. По клепало възседнах коня и тръгнах полека по една пътечка между стърнищата. Слушах сред тишината отлитащите жерави. Щом стигнах брега на Молдова, поех надолу между реката и лъката. По едно време забиха камбаните на църквата в Тупилац. Спрях коня и нажален, ги слушах, докато замлъкнаха. Спомням си, че щом те

престанаха, забиха други — на църквите от съседните села, и звънът им долиташе отдалеч до мен приглушен, сякаш ехтяха в сърцето ми. По едно време се усетих, че съм се загледал в своя образ, отразен в разлетите води, и се уплаших от себе си като от призрак.

Тръгнах пак и както вървах замислен, чух гласове. Минавах зад един ракитак, не виждах вече блатото. Завих и излязох на една полянка и изведнъж видях в каменистия разлив вади, блеснали на захождащото слънце, а наблизко чета цигани, които бяха завирили една вада и сега с кръсъци, като същински дяволи, тичаха да ловят риба. Свих юздите на коня. Чух един дебел глас, който сякаш заповядваше. Циганчетата и циганките се спряха. После при заповедта пак на същия глас тръгнаха напред. А един стар, висок циганин се запъти през вадата към мене. Крачеше бавно из водата с босите си крака, сякаш вървеше с кокили.

Някой му подвикна отдире:

— Къде отиваш бре, Хасанаке?

Той дори не благоволи да отговори. Пухкаше с лулата си и се приближаваше към брега.

Отнейде тръгна подире му една млада циганка с червена фуста. Хлътна дълбоко в една вада, разпищя се и като се смееше, вдигна полите си до подмишниците. Изскочи бързо и тръгна по пясъка пред стареца Хасанаке ѝ кресна прегракнало и я заплаши с юмрук.

— Връщай се, мари!

Тя разтърси незабрадената си глава и зъбите и блеснаха. Спря се до мене и ме загледа удивена, сякаш виждаше рядък горски звяр.

— Връщай се, мари Марго! — извика пак старият циганин. — Остави господаря на мира!

Тя пак направи знак с глава, че не иска да го слуша, и се засмя.

Беше осемнадесетгодишно девойче. Видях в реката чистото ѝ, красиво закръглено тяло. Стоеше до мене само по риза и червената фуста. Лицето ѝ беше детско, ала орловият ѝ нос с широки ноздри и горещите ѝ очи неочаквано ме смутиха. Усетих, че нещо ми запари, сякаш бях пил силно питие.

Хасанаке я настигна с вдигната ръка. Тя се дръпна, избиколи ме тичешком и пак отиде към вира. Спря на брега и пак се загледа в мене.

Старецът извади лулата си, плю и се ухили тъжно. Всичките му предни зъби бяха счупени...

— Целувам ти ръка, господарю! Не ѝ връзвай кусур. Глупаво момиче е, не е излизало още между хора.

Марга се изкикоти до вира, черните ѝ пригладени коси заблестяха като паунови пера.

Хасанаке ѝ се закани с лулата си, после пак се обърна към мене:

— Ти трябва да си господарят, дете си дошъл с вино отдолу и си спрял в хана...

— Да! Ами ти отде знаеш?

— Казаха ми лаутарите, те нали са от нашите. Видях чужд човек и разбрах, че ти трябва да си тоя. Ако ми дадеш за едно шише ракия, ръцете ти ще целуна и сполай ще ти река. Голямо добро ще направиш на един стар и немощен циганин!

Полека-лека катунарите зарязаха риболова и заприиждаха към мене, побутваха се, затуляха се един зад друг и надничаха през раменете на тия, които бяха отпреде; други питаха нещо Марга. Тя им отговаряше шепнешком, поглеждаше ме с крайчеца на окото си и се усмихваше.

Дръпнах чантата, отворих я и извадих една сребърна паричка. Подхвърлих я. Хасанаке я улови и бързо я пъкна в устата си. Извадих друга пара и направих знак на младата циганка. Пъргава като гушер, тя се стрелна към мене и улови парата в полата си.

Хасанаке закрепця на другите и ги върна.

Нямаше защо да стоя сред тая врява. Тръгнах си към хана, ала нещо не ми даваше мира. Докато изкачвах склона, погледнах назад. Не видях Марга.

Нещо бях недоволен. Конят ми вървеше бавно по меката пръст, аз си мислех за какви ли не неща и в тях все смесвах циганката с червената фуста. Завих зад бърдото и изведнъж се озовах в една зелена падинка, където сред четири тополи имаше зидано каменно кладенче. Мястото беше усамотено и потайно. В неподвижната вода на кладенчето, която стигаше чак догоре, сякаш имаше нещо живо — то беше ситното непрестанно трепкане на листака.

Конят ми наведе глава и хрупна от зелената трева. Стегнах юздите му и го пришпорих. Не мина много и ханът се показа. Тогава за последен път погледнах назад. Залезът блестеше по върховете на тополите при самотния кладенец. А в сянката под тях стоеше Марга, засенчила очи с ръка. Дали ми се беше сторило? Дали не беше само

видение? Зърнах я само за миг, докато блясъкът на слънцето беше още горе.

Тогава не познавах както сега душата на жените. И въпреки това на другия ден сутринта очаквах Марга. Докато моите хора гласяха воловете да ги впрягат и дядо Иримия, водачът на кервана, ми обясняваше по кой път трябва да тръгнем, аз току хвърлях бърз поглед към пътя за Тупилац. Ала тая, която очаквах, не се виждаше.

Прегледах пищовите си, наместих кобурите, после се наведох да притегна подпругата на седлото, решен да възседна вече коня. Когато вдигнах глава, Марга стоеше на две крачки от мене. Протягаше ръка да погали коня по муцуната и се смееше. Облечена беше с червената си фуста и със синьо елече. На главата си беше вързала кървавочервен чембер, а около шията ѝ имаше много нанизни мъниста. Обута беше в нови ботушки. Неспокойна като черна козичка, тя сякаш беше изникнала от земята. Ала мен не поглеждаше.

Сърцето ми затуптя силно и разбрах, че тя ми е драга, макар да е проста циганка. Когато я попитах: „Ти ли си?“, тя се сепна и ноздрите ѝ затрептяха.

— Аз съм господарю, целувам ти ръка. Дойдох да ти благодаря. Вчера едва изчаках евреина да свърши съботната си почивка и отидох при него с твоята сребърна пара. Избрах си ей тия ботушки!

И ми ги показа, като вдигна краката си поред и подръпна нагоре фустата си.

Дядо Иримия се отдалечи, мърморейки, и отиде при коларите. Той познаваше навиците ми. Приблжих се до момичето и казах със смях:

— Както виждам, пременила си се като за неделя. Хубава си като госпожица.

Думите ми много я зарадваха. Бузите ѝ заруменяха. Поклати глава и ме погледна в лицето:

— Не съм се пременила за църква!

— Ами за какво?

— Тъй ми се искаше. Дойдох в кръчмата да взема ракия за дядо Хасанаке. И да ти благодаря, както казах.

— Аз пък мислех, че си дошла да ми врачуваш.

— Не, господарю, аз не съм баба, не мога да лъжа. Какво мога да ти врачувам аз?

— Мислех, че ще отгатнеш с кого искам да се срещна на едно място.

— На кое място? — попита тя тихо и се засмя с цялото си лице.

— До кладенеца при тополите ли?

— Да.

— С тази ли, дете снощи я видя там?

— Да, с нея. И оттогава я желая.

— Може, господарю — промълви тя кротко и очите ѝ помръкнаха, — ама тя е едно клето момиче от катуна, ти само се глумиш с нея и казваш, че ще отидеш, а ето че воловете са впрегнати и колите тръгват. Ще яхнеш и ти коня, а тя има да те чака... Довечера кой знае къде ще се веселиш!

— Не, не! Да ме чака! — отвърнах аз, вперил очи в нея, без да се усмихвам. — Два часа след като мръкне, ще се върна и ще бъда там.

Тя наведе глава и замълча. После, без да ме поглежда, каза с променен глас:

— Ами като закараш виното, където трябва, няма ли да се върнеш пак по този път и да спреш тук?

— Ще се върна, ама може да се забавя, ако чокоинът от Пашкани не ми е приготвил парите.

— Тъй ли?

Въртеше се, кършеше снага и все поглеждаше ботушките си. После неочаквано хвана ръката ми, с която държах поводите на коня, целуна я, извърна се и побягна. Затули се нейде зад зидовете на хана. Почаках я с поглед до едно време, ала не я видях.

Анкуца излезе на вратата да си получи парите за престоя в хана. Макар и да не беше вече млада, беше хубава жена, пълна и яка. Усмихваше се хитро и клатеше глава, защото всичко разбираше и всичко виждаше. И тя беше като тази Анкуца, която сега ме гледа, само че сегашната е по-млада и по-хубава.

Коларите подвикнаха на воловете да тръгват, колите заскрибуцаха и излязоха на пътя. Като се изниза и последната, единадесетата кола, метнах се и аз на коня. Лаутарите с калпаци в ръце се поклониха от къшето си до входа на избата. Излезе на пътя и Лупей, голямото сиво куче, което дядо Иримия беше отвързал, залая и заскача до алестия ми кон. А беше една такава светла есенна утрин в

долината на Молдова! Пак се чуваше надалеч да бият църковни камбани, ала сега техният звън галеше и услаждаше душата ми.

Вървах тъй много време. Слънцето беше зад гърба ми, а отляво течеше Молдова. Минахме през разешките села Митещ, Наврапещ и Мирославещ. После оставихме долината на Молдова и поехме нагоре по дългия хълм към Братещ. Когато стигнахме в гората, под манастира, спряхме да починем. Не мога ви каза какво съм говорил с хората, откъдето минавахме, нито пък какво съм видял, защото бях изпълнен с видения, които ме носеха на крилете си другаде.

По заход слънце бяхме вече в Пашкани и отидох в къщата на търговеца. Поклоних се пред Конта, пожелах му здраве и му казах, че съм докарал пазареното вино. Той ме потупа по гърба, рече ми „браво“, разпореди се да ми приготвят стая за нощуване и да ме нахранят, а разтоварването остана за другия ден. Разправи ми как нея година град ударил лозята му в Котнари, ала аз твърде не го слушах, защото откъм Серет се надигаха мрачини и нощта прииждаше.

След като се нахраних и проверих хората си и ги настаних да нощуват, пришепнах на дядо Иримия и той изведе скришно коня ми до портите.

Поех с Лупей подире си. Отначало карах бавно, но из селото тръгнах в тръс. После шибнах алестия си кон с бича и тъй препуснах, че вятърът засвири край ушите ми. Само в селата понамалявах. И два часа след като се беше стъмнило, видях Анкуциния хан да блещука само с една светлина. Избиколих го и поех през стърнищата. После ударих по пътеката. Когато разбрах, че приближавам кладенеца, пуснах коня да върви бавно. Сърцето ми биеше силно; боях се да не намеря мястото пусто. Нащърбената червеникава месечина се издигаше от изток като над пущинак. Когато вече усетих шумоленето на тополите, Лупей изръмжа изведнъж тихо. Тогава слязох от коня. Смърних кучето със снишен глас: „Мирувай, Лупей!“ Спрях се. Целият трепнах. Марга беше до мене. В бледата светлина на месечината тя стоеше полуизвърнатата, скрила лице в сгънатия лакът на лявата си ръка. Когато я докоснах, тя отпусна ръце и ме погледна. Чух я, като се засмя тихичко. Беше се нагиздила с всичките си накити. Усещах ги, като я опипвах. Не дъхаше на тютюн, косата ѝ миришеше на цветя.

През ония млади години нощите ми се струваха по-къси. А и по-малко говорех. Когато месечината залезе, моят алест кон изцвили

тихичко. Изправих се до кладенеца. Марга увисна на рамото ми, захлупи лице на гърдите ми и заплака.

— Не ставай глупава и не плачи! — рекох ѝ аз. — Довечера се връщам, пътят ми е пак отгук. Искам да ти донеса от Пашкани едно контошче с лисича кожа.

Тя се притискаше о мене и въздишаше.

— Няма да се върнеш, че аз съм една нищо и никаква робиня. Ала ще те чакам и ще умра до кладенеца, ако не дойдеш!

Подържах я в прегръдките си до едно време, дори я завих с дрехата си, че цяла трепереше. После, след като тя ме целуна и аз я помилвах по очите, оставих я разплакана, цяла в огън. Яхнах коня и се понесох, а мисълта да спра и да се върна не ми даваше мира. Колкото се отдалечавах, толкова по-близо до себе си я усещах.

В Наврапещ съзрях мъгли по Молдова, на изток небето заруменя. Когато слязох в Пашкани, слънцето вече изгряваше сред мъглите на Сирет. Пред портите на търговеца слязох от коня и го заведох в обора. Върнах се на чешмата и наплисках лицето си със студена вода. После се отправих към избата, отдето се чуваше сърдитият глас на дядо Иримия.

Разтоварихме благополучно. И всички тия бомби с вино от далечни лозарски краища, след като бяха пътували в скрибуцащите коли под есенното слънце, слязоха на тъмно в избите. Хората на търговеца ги почукваха, опитваха виното с тръстикови пръчици през враната на бъчвите. Накрая дойде и самият търговец, вкуси една купа, чукна се с мене и пак ми рече: „Браво! Сега, капитан Некулай — продължи той, — ела с мене на чардака да направим сметката и да ти платя, каквото ти се пада!“ Със сребърните пари, които ми даде той, напълних чантата си. Поклоних му се смирено, целунах му ръка и слязох при моите другари. Беше по пладне. Решихме следобед да поемем назад, към нашите места. Ала нито ми се ядеше, нито ми се пиеше. Хапнах набързо и с мисълта за идващата нощ оставях кервана и обиколих набързо хората на търговеца и служителите му, да питам за едно кожухче от лисича кожа. С пари всичко се намира. Тъй че тозчас намерих едно контошче с лице от червено сукно. Разбрах, щом го взех в ръката си, каква радост ще бъде то за циганката, и горещите ѝ очи заискриха пак в душата ми.

На връщане карах бавно, както вървяха воловете. Беше тих ден, не полъхваше никакъв ветрец. Във високия, попарен от слана букак, листата сами се отронваха, шумяха и падаха бавно. Старата гора пъшкаше уморено, сякаш беше жива твар. Както си карах така, отпуснат, и слънцето ме галеше, задрях на седлото и сънувах изгората си при кладенеца с четирите тополи.

Тъй вървах с колите до към свечеряване. Нямах защо да бързам. А когато нетърпението ме обхвана като пожар, отидох при първата кола, дете беше дядо Иримия, и му прошепнах:

— Дядо Иримия, ще спрем в Анкуциния хан. Аз отивам напред. Там ще ви чакам.

Старият извърна укоризнено очи към мене.

— Добре, капитане Некулай. Върви, където знаеш, пък ще се видим в хана.

Пришпорих коня. След няколко хвърлея път Лупей се разскача около мен и залая весело. „Старецът — помислих си аз — се тревожи за мене както всякога. Пратил ми е пазач.“ Отпуснах коня в равнин и сред тишината на свечеряването се заслушах в чаткането на копитата му по пътя. По ясното небе пламваха звезди. Няколко огъня по хълмовете отвъд Молдова премигаха и сякаш им отвърнаха. Пътят беше безлюден, полята бяха замрели в тишината, като че се бяха спотаили.

Насочих коня си направо към познатото ми място месечината още не беше изгряла.

В долчинката при кладенеца с тополите беше по-тъмно. Слязох, замотах поводите около лакътя на лявата си ръка и се приближих пеш. Когато спрях, чуваше се само непрестанното шумолене на листата. Вързах коня за един храст под една топола. Лупей се сви на кравай в сухата трева под муцуната на коня.

Почаках известно време. Не много. Когато на изток месечината се показа като уплашено око, кучето изръмжа. Ала веднага млъкна, понеже позна кой иде. Отидох към кладенеца. В мрака забелязах сянката на Марга: сякаш идеше тичешком. Спря се и нададе глух писък: беше ме видяла. Спусна се и ме прегърна през шията. Притискаше ме към себе си и задъхано хлипаше. Стоя тъй впита в мене и като се успокои, въздъхна дълбоко.

Оставих контошчето до каменното гърло на кладенеца и се отпуснах на земята. Момичето коленичи до мене. Говорех ѝ и я милвах.

— Марга, миналата нощ ти беше хладно и трепереше. Донесох ти обещаното контошче.

Тя го попипа, като се смееше радостно, после го намъкна и рече галено:

— Сега виждам, господарю, че ти е било малко мъчно за клетото момиче...

Легна до мене. Прегърнах я. Галех я, а тя потръпваше и стенеше като ранено диво животно.

— Какво ти е, Марга? — попитах я по едно време.

Сякаш я бях ударил, така скочи изведнъж и почна да се бие с юмруци по челото.

— Господарю, стъпчи ме, убий ме и ме хвърли в кладенеца, защото не ти казах по-рано!

Прегърнах я, внезапно разтревожен.

— Какво има? Нищо не разбирам. Говори по-ясно.

Тя плачеше, навеждаше се към мене и ми целуваше ръцете.

— Защо не ме биеш, защо не ме пребиеш. Виж какво ще ти кажа. Вчера заранта дядо Хасанаке ме прати в кръчмата. Видял, че се заглеждаш по мене и ми рече да дойда, да ти завъртя ума и да се срещнем... И да му кажа къде ще ме намериш. Той щял да дойде с двамата си по-малки братя, Димаки и Турку, когато ти бъдеш при мене: единият да открадне коня ти, а другите двама да те нападнат и да те убият...

Едва разбрах през плача ѝ какво говори.

— А ти какво направи? Каза ли къде ще се срещнем?

— Казах им. Иначе щяха да ме убият!

— А защо снощи не дойдох?

— Чакаха да се върнеш с парите от виното.

— И сега ще дойдат ли?

— Ще дойдат! — викна тя приглушено. — Умирах от любов и ми се искаше да постоиш при мене, затова не ти казах, щом дойдох. Ала повече не мога да трая, те искат да те убият и да ти вземат парите. Те и друг път са правили такива работи и не се боят от нищо. Сега

зная, че ще ме заколят, защото разбраха, че те обичам и ще разберат защо си се отървал, ала отсега нататък не ме е еня!

Надигнах се, пронизан от студени тръпки. Момичето обгърна с ръце коленете ми:

— Бягай! Бягай бързо!

Ужас изпълваше гласа ѝ. Ала беше вече късно. Изведнъж кучето се разлая яростно, ожесточено и настървено, впуснах се към коня си. „Сега вече ще ме убият, зер ме чуха!“ — писна Марга, захлупила лице на земята. В мрака зад мене кресна глас, пълен с омраза. Познах гласа на Хасанаке.

С няколко скока стигнах до коня си. С грозен лай Лупей се блъсна в нещо в храстите и го задърпа. Насъсках го настървено: „Дръж, Лупей, не се оставяй!“ Кучето беше силно, с яки зъби и можех да се уповавам на него. Дръпнах поводите, метнах се на коня и отворих кобурите. С пищов в ръка пришпорих коня се спуснах подир кучето. Чух зад гърба си насърчителни човешки крясъци. Когато препуснах нагоре от долчинката, зърнах далече на открито циганина, който бягаше от кучето. Гръмнах. Кучето пак залая подире му. Не бях го улучил.

Когато стигнах горе, насочих коня в посоката, дето лаеше Лупей. Бях добър ездач, имах оръжие със себе си и не се боях. Ала докато гонех тоя, дето беше пред мене, усещах, че и мене някой ме гони. Все по-наблизо зад гърба си чувах насърчителните викове, и то от двете ми страни, сякаш искаха да ми пресекат пътя. Нащърбената месечина хвърляше слаба светлина по стърнищата. Виждах тоя, който бягаше пред мене. Погледнах встрани. Циганите тичаха подире ми, като правеха овчарски скокове и от време на време подвикваха същите думи на оня пред мене. Разбрах отведнъж какво казват, като забелязах, че тичам лъкатушно. Циганинът пред мене, гонен от Лупей, тичаше на зигзаг из стърнищата. Преследвачите ме настигнаха.

Изведнъж изникнаха пред мене от двете ми страни. Скачаха свити и се завъртаха като същински черни дяволи. Единият от тях остана на земята и препречи пръта си от дясната ми страна. Другият се сви от лявата ми страна. В един миг разбрах опасността. Но препусках силно. Чух свистенето на прътите, хвърлени в нозете на коня. За кратко време ми се зави свят и паднах. Ала бях свикнал с такива неща. Когато падах, краката ми не бяха в стремената. Търколих се в

стърнището, но бързо се изправих и се приготвих да ги срещна. Циганите връхлитаха връз мене. Нещо избръмча и някакво остро желязо ме удари в ъгъла на дясното око. Насочих пищова и от една крачка разстояние стрелях в челото между очите на тоя, който се бе хвърлил върху мен. Той падна отгоре ми и ме изпръска с кръв. Чух наблизко и дивото ръмжене на Лупей, който хапеше другия. Усетих под себе си ножа, който ме беше ударил. Грабнах го и се изправих. Дясното ми око беше дълбоко прободено и кръвта бликаше. Със здравото око зърнах към пътя светлината на хана и почнах да викам с глас, променен от тревога и болка. Лупей обикаляше около мене разлихтян. Другите двама бяха потънали в мрака. Откъм хана се чува продължителни викове и се запалиха факли.

Докато дойдат другарите ми, с кърпата от врата си превързах стегнато раненото око. На пет крачки от мене конят ми пъшкаше и от време на време се напъваше да стане. Когато коларите го наобиколиха и го прегледаха, разбраха, че предните му крака са счупени. Оставих го там и със същия променен и прегракнал глас ги накарах да се връщаме. Тръгнаха със запалените факли към тополите, а аз, зашеметен, отпаднал и изплашен, скърцах със зъби и се мъчех да вървя бързо. Заварих всички да надничат в кладенеца. Под светлината на факлите блестеше прясна кръв.

— Пребили са я и са я хвърлили в кладенеца... — казах си сломен.

— Кого са пребили? Кого са хвърлили? — попита ме дядо Иримия.

Нямах повече сили да отговоря. Кръвта бликна пак изпод превръзката, потече през мустаците и влезе в устата ми. И сякаш усещах вкуса на кръвта, проляна по каменното гърло на кладенеца.

Когато капитан Некулай свърши разказа си, слънцето залезе зад планината и над долината на Молдова и над хана легна сянка. Огънят беше угаснал. Ние, стопаните и кираджиите от Горна земя, стояхме тъжни и смълчани. Само комит Йоница измърмори нещо и погледна наоколо си гордо. Младата Анкуца рече:

— Тъй разправяше отколе и майка ми за тая случка. Другите двама цигани избягали и се скрили в гората...

— Да, тъй е, такива работи ставаха по наше време — потвърди все тъй гордо комит Йоница от Драганец.

По едно време и аз се осмелих да се намеся и попитах:

— Стои ли още кладенецът с четирите тополи?

— Няма го... — отвърна дядо Леонте, звездоброецът. — Разруши се, както се руши всичко на този свят...

При все това капитанът го виждаше. Седеше на мястото си неподвижен, навел сломен глава. Дясната му буза, сбърчена към изтеклото му око, сякаш беше схваната и застинала завинаги в някаква болка. А здравото око, голямо и мрачно, гледаше втренчено тъмния кладенец на миналото.

Късно, на свечеряване, огънят пак се разгоря. Тогава капитан Исак стана от мястото си, хвана Анкуца за ръка и поиска да донесе за него и за другарите му старо вино в чисти канчета.

1928 г.

[1] Мазили — нередовна конна войска в Молдова. Капитанът на мазилите в мирно време изпълнявал разни административни функции. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.